

Kakšna izobrazba je danes kmetu potrebna.

V naših dosedanjih razmišljanjih o kmetški izobrazbi smo prišli do one dobe, ko je kmetško življenje, kmetška izobrazba in kmetška kultura prejšnjih časov prišla do preokreta pod vplivom malomestnega življenja. Videli smo, kako je kmetško življenje pod temi vplivi zajadralo v napačno smer in pri tem mnogo izgubilo na svoji pristnosti in bistvenosti. Vprašali smo se, odkod bo prišla pomoč, da se spelje kmetško življenje v pravo smer nazaj, ne sicer v stare sponke kmetške zastarelosti, vendar tja nazaj, kjer ni v nevarnosti lepa kmetška kultura in kjer bo ostal ohranjen pristni kmetški ponos.

Danes hočemo odgovoriti na to vprašanje z eno samo besedo, in sicer z znano besedo: **izobrazba**.

Pa se takoj nadalje vprašamo: kakšne izobrazbe pa danes kmet potrebuje? Na to vprašanje pa je seveda treba obširnejšega odgovora.

V splošnem moramo reči: njegova izobrazba naj ga gospodarsko dvigne. Navaja naj ga k pravilni obdelavi polja in k uspešni živinoreji. Potom izobrazbe naj pride do učinkovite in koristne izrabe vseh panog svojega gospodarstva. Izobrazba naj dvigne tudi njegovo zahtevo po snažnem in zdravem stanovanju in dobri ter tečni prehrani.

Stanovska in poklicna izobrazba je kmetu nujno potrebna. Nič manj pa tudi to, da svoje delo na domači grudi notranje spozna in je smatra za nekaj lepega in svetega, kot poslanstvo božje, kot nalogo, ki spada k njegovemu živlenskemu poklicu. To dvoje bodi temelj splošni kmetovi izobrazbi. — Kmalu bo spoznal, da

delo ne zavisi zgolj od njegove telesne moči in njegove vztrajnosti, kakor morebiti še v preteklem stoletju, pač pa od tega, ako in kolikor zna in more izrabljati nove pridobitve na vseh poljih znanosti, ki pridejo pri kmetškem gospodarstvu v poštev.

Izobrazba naj kmetu budi veselje do njegovega stanu; pokaže naj mu pomen in vse vrline kmetijstva. Na znotraj naj ga osvobodi in napravi povsem samostojnega. Po izobrazbi naj dobi kmet pravilne in trdne nazore o življenju in svetu. Spozna naj sebe kot člen velike ljudske skupnosti, ki ji je kot družabno bitje dolžan svoje sodelovanje. To ljudsko zajednico (družino, sosesčino, vas, domačijo, narod, domovino) naj smatra za ono, ki po pravici pričakuje njegovega sodelovanja, ki mu pa tudi kot sebi pripadajočemu, nudi vsega, kar sama ima.

Vsega tega pa ne zmore, ako ni vera poglobljena gonilna sila njegove duše, ki ga obenem tudi notranje pogloblja, da ne ostane samo pri zgolj zunanjostih in ne meri svoje pobožnosti le po ljudski oceni.

Izobrazba pa naj kmeta tudi uči, kako naj si življenje izboljša in olepša. Saj je toliko duha dvigajočega in srce razveseljujočega v svetu, tudi v svetu in življenju kmeta, kar mu je kar pri roki. S tem naj izpolni svoj prosti čas, naj se dvigne iz toposti in dolgočasje, ki se baš v kmetškem življenju tako rado pojavlja.

Za kmetško izobrazbo ni treba cele kopice znanja; tudi mu ni treba čitati in prečitati celih knjižnic; tudi gledališč, koncertov in kino mu ne moremo postaviti tja v vas. Toda misliti in pravilno presojati se mora naučiti, na široko mora odpreti oči za vse dobro in lepo, zanimanje se mu

mora zbuditi za vso okolico, svoje zmožnosti, ki jih ima tako mnogo, mora pravilno izrabljati.

Razum, volja in čuvstvo se morajo tako razviti, da postane kmet pravi in pristni, res izobraženi kmet, ki zna svoje življenje obvladati.

Ni še dolgo tega, ko smo slišali take in podobne izjave: »Najneumnejši delavec je najboljši. Za kepe pobijati na njivi ni treba nobene izobrazbe. Za krompir pobirati ni treba v šolo hoditi. Čemu naj se kmet uči računstva, da zna le orati in živino opravljati, pa je dovolj. Hlapcu in dekle se ni treba nič učiti; kakor hitro kaj zna, pa jo ubere v mesto.« Itd. Vsak izmed nas lahko iz lastnih doživljava pridene še marsikaj podobnega.

Hvala Bogu, da spada to že v preteklo dobo! Toda vsi in vsakteri moramo skrbeti za to, da takih besed nikjer ne bo več za slišati. Izobrazba na kmetih ni več pasterka in tudi ne sme nikoli več postati!

Slaba kalivost koruze.

Letošnja huda zima je škodovala tudi koruzi, ki je postala posebno v južnih krajih, kjer se ni še dodobra osušila, nekaljiva. Nekaljivost koruze postane lahko usodepolna za kmetovalce, če se ne bodo prej prepričali o njeni porabnosti za seme. Kmetijsko ministrstvo je uvidelo to nevarnost in je opozorilo kmetovalce, kako naj postopajo pri setvi.

Za seme naj vzamejo koruzo, ki je prezimila v shrambah, kjer je bila vsaj deloma zaščitena pred mrazom. Za setev je odbrati koruzo iz sredine storžev, ker je tam najenakomernejša in najboljša. Od tega semena je odbrati 100 zrn in izvesti poskus kalitve. V ta namen se postavijo zrna na krpo na krožnik in se pokrijejo ravnotako s krpo. Krpa se zmoci in mora biti stalno mokra. Krožnik s semenom je postaviti na toplo mesto. V petih do osmih dneh se vidi, koliko zrn je vzkilo. Če vzklije samo

50 zrn, pomenja, da je zgubilo koruzno seme 50 odstotkov svoje kalivosti. V tem primeru moramo za setev vzeti dvojno količino semena, ker nam ga bo vzkilo le polovica. Če pa vzklije samo 25 zrn, je vzeti štirikratno količino.

Če je bila koruza spravljena v koruzišču, tedaj je vzeti za seme ono, ki je bila v sredini, vsekakor pa na južni strani. Tam je navadno najmanj trpela po mrazu. — Svetujemo našim kmetovalcem, da pred setvijo preizkusijo svojo koruzo in se prepričajo o njeni kalivosti.

Sadite okopavine v primerno razdaljo.

Sedaj začno kmetovalci saditi krompir; kmalu mu bo sledila koruza in kasneje pride na vrsto krmiska pesa. To so naše okopavine, ki zahtevajo vedno zrahljano zemljo prosto plevla. Okopavanje in osipavanje pa provzroča mnogo dela in obilo stroškov, zato opazimo večkrat take njive zanemarjene in zapleveljene, ker ne pride kmet do tega, da bi jih mogel pravočasno okopati. Naravno, da je potem pridelek slab, kajti v nezrahljani zemlji ne more uspevati nobena okopavina.

In vendar je danes mogoče okopavati in osipavati okopavine vsak čas, z malimi stroški in hitro. V ta namen se poslužujemo okopalnikov-planetov. S planetom, z eno vprežno živino in z enim delavcem napravimo v enem dnevu več nego z desetimi delavci, zato ne bi smelo biti kmetovalca, ki se ne bi posluževal tega orodja, ki se je v zadnjih letih začelo razveseljivo širiti tudi v Sloveniji. Planet-okopalnik ni tako drag, da si ga ne bi mogel nabaviti vsak kmet, ki ima samo 1 oral okopavin. Manjši posestniki bi si ga pa lahko skupno preskrbeli.

Glavni pogoj za okopavanje s planeti je saditev v primerni razdalji, da gre to orodje brez škode med rastlinami. Vrste sajenega krompirja,

koruze ali pese morajo biti 50—60 cm narazen, zato so pa rastline v vrstah samih lahko 25—30 cm vsak-sebi. Tako posajene okopavine dobijo dovolj hrane, nad zemljo dovolj zraka in prostora, se lahko in bujno razvijajo. Da držimo zemljo rahlo in brez plevela, jo s planetom okopavamo lahko vsak teden brez posebnih težav in z najmanjšo zgubo časa in delovnih moči.

Ali poznate?

Nešteti so zajedavci naših kulturnih rastlin. Tako prizadeta pa ni nobena, kakor sadno drevo in dandanes je že povsod prodrlo prepričanje, da brez temeljitega zatiranja škodljivcev ne moremo pričakovati uspeha v sadjarstvu. Toda zatiranje zajedavcev ni lahka stvar, ker imamo izvečine opraviti z zelo majhnimi stvarcami, ki jih niti ne vidimo in ker splošnost še vse **premalo pozna** njihovo življenje. Saj se še dandanes dobe ljudje, ki mislijo, da se »črvček« v jabolku, hruški, češnjki, ali »črv« v deblu jablane zaredi kar sam od sebe. Posebno mnogo nejasnosti je še glede življenja **žuželk**, ki so naše največje škodljivke na vseh rastlinah. Znano pa je, da kdor se hoče uspešno boriti s kakim sovražnikom, ga mora temeljito poznati od vseh strani. In prav zaradi tega, v boju s sadnimi škodljivci tako počasi napredujemo, ker jih sadjarji premalo, mnogokrat pa celo prav nič ne poznajo.

Predvsem je pomniti enkrat za vselej, da se nobena živa stvar ne more zarediti kar sama od sebe. Vsako živo bitje — ostanimo zaenkrat pri živalih — ima svoje rodilje in prvotna oblika vsake živali je jajčece.

Poglejmo sedaj nekoliko v življenje žuželk, pa se bomo takoj prepričali, da se nič ne zaredi samo od sebe. Ko je n. pr. jabolko na drevesu še drobno, prileti ponoči nanj majhen, rahel **metuljček** (jabolčni

zavijač ali tončič) in zleže v jamico ob peclju **jajčece**. Iz jajčeca se pa ne izvali kar naravnost zopet metulj, kakor iz jajca pišče, ampak živalca, ki ni metulju prav nič podobna — majhen »črvček« — **ličinka** ali **žerka** imenovan. Vse ličinke, pa naj se še tako majhne, imajo jako ostre čeljusti, ki delujejo kakor klešče. S temi čeljustmi se naša ličinka na jabolku hitro pregrize v sredino ploda. Vhod se za njo kmalu zaraste in je neveščemu človeku kaj lahko misliti, da se je spočela kar sama od sebe v jabolku.

Kaj pa dela potem v plodu? Žre, neprestano žre in raste tako dolgo, da doraste. Doba od dneva, ko se ličinka izvali iz jajčeca, pa do dneva, ko doraste, je pri vsaki vrsti žuželk drugačna. So žuželke, katerih ličinke dorastejo v dveh, treh tednih (n. pr. cvetoder), druge potrebujejo pa celo več let (n. pr. vrbarjeva ličinka). Ko torej ličinka, pa naj bo od katerekoli žuželke, doraste, preneha jesti, ker se ji je približala doba **preobrazbe**. Naš »črv« v jabolku se pregrize iz ploda, se spusti po jajčevinasti niti na tla in odondot zleze navadno na deblo, kjer si poišče primerno zavarovano skrivališče. Tam se **zabubi**, t. j. zaprede se v trden mešiček. V tem mešičku se zgodi tekom kratke dobe veliko čudo: grd, gol »črv« se izpremeni v metulja. Tako je življenje vseh nešteti žuželk: **Popolno razvita žuželka** (hrošč, metulj, muha itd.) zleže **jajčeca**, iz njih se izvale **ličinke**, ko dorastejo, se **zabubijo** in iz bube prodere ob svojem času na dan **popolna žuželka**, kakršna je bila tista, ki je zalegla jajčeca.

Večina žuželk nam dela škodo v dobi, ko so **ličinke**. Nekatere izpodjedajo korenine (ogrci), druge vrtajo in uničujejo deblo in veje (vrbarjeva gosenica, ličinke likarjev in lubadarjev), zopet druge žro sočno listje (gosenice od glogovega belina, zlatnice, gobavca in še od mnogo

drugih), listje in cvetje uničujejo gosenice malega zimskega pedica, cvetoder) in plodove pokvarijo gosenice raznih zavijačev in ličinke muh. Iz tega razvidimo, da ima vsak del drevesa svoje posebne goste, oziroma, da ima vsaka žuželka svojo rastlino ali dve rastline, na kateri se preživi njena ličinka. Nekatere žuželke dovrše vso preobrazbo v enem letu, in prezimijo kot popolne žuželke, druge prezimujejo v obliki jajčec, nekatere pa tudi kot ličinke. Pomniti je še, da vse žuželke kmalu poginejo, ko zaležejo jajčeca.

Razstava kuncev in perutnine

Za časa letošnje velesejske prireditve v Ljubljani, ki se vrši od 30. maja do 9. junija t. l. priredi perutninarski in kunčerejski odsek Kmetijske družbe skupno z upravo velesejma na posebnem oddelku velesejskega prostora veliko razstavo plemenskih kuncev in raznovrstne perutnine.

Razstava je predvsem propagandnega značaja. Sila smo namreč v Sloveniji zaostali v reji malih živali namram inozemstvu. Na deželi pač vidimo na kmetijskih dvoriščih kure, race in drugo perutnino, ki grebe in brska po gnoju, redko pa plemenito pasmo. Naše kure nesejo povprečno 100 jajc na leto, ne ve jih pa veliko, da ležejo plemenite pasme do 300 jajc letno. Poleg kur jajčaric pa imamo pasme, ki se goje zlasti radi posebno okusnega mesa.

Podobno je z našimi kunci ali domačimi zajci. Podijo se po hlevih in v kratkem času propadejo. V inozemstvu, zlasti v zapadnih evropskih državah pa je kunčereja smotrena in je velik vir dohodkov zlasti malemu človeku. Imamo kunce, ki tehtajo do 8 kg in kunce, katerih koža je vredna čez 100 Din. V Parizu ni boljše restavracije, ki ne bi imela na jedilnem listu na različne načine prirejenega kunca.

Pozivamo vse prijatelje in gojitelje perutninarstva in kunčereje, da se takoj prijavijo kot razstavljalet na razstavi. Uprava velesejma je preskrbela veliko število velikih, svetlih in zračnih razstavnih kletk, kamor se bo namestilo male živali. Pojasnila daje Kmetijska družba in velesejski urad.

Denar.

g Vrednost denarja 9. t. m. V Curihu je naš dinar 9.126 centimov. Na ljubljanski borzi je bil inozemski denar po teh-le cenah: 1 angleški funt se je plačeval po 276.40 Din. 1 ameriški dolar 56.83 Din, 1 holandski goldinar 22.83 Din, 1 nemška marka 13.50 Din, 1 švicarski frank 10.96 Din, 1 madžarski penga 9.93 Din, 1 avstrijski šiling 8 Din, 1 belgijski belg 7.91 Din, 1 italijanska lira 2.98 Din, 1 francoski frank 2.22 Din, 1 češka krona 1.69 Din. — Kupčija z devizami na ljubljanski borzi je bila v minolem tednu precej živahna in je znašala v štirih borznih dneh skupno nad 54 milijonov Din. — Tudi tržišče z vrednostnimi papirji je bilo bolj zaposleno in se je v tem oziru sklenilo precej kupcij. — Zgorej navedene cene za tuje valute veljajo pri večjih kupcijah na borzi. Pri denarnih zavodih so pa cene za inozemski denar pri nakupu nekoliko višje, pri prodaji pa nekoliko nižje.

Cene.

g Ljubljanska blagovna borza. Cene žitu na domačih tržiščih se ostale v zadnji dobi neizpremenjene, četudi se je blago na čikaški borzi podražilo. Kupčija s pšenico je precej živahna. Oves v bački je nekoliko nazadoval, dočim je v Sremu in Slavoniji ostal neizpremenjen. Koruza inzulačka se ponuja na nakladalni postaji po 285 Din; pšenična moka iz Bačke velja 350 Din. — V Ljubljani notirajo deželni pridelki, nastavljeni na vsako slov. postajo,

po teh-le cenah: pšenica bačka 302.50—305 Din, moka Og franko vagon Ljubljana 425—430 Din, koruza bačka ob času primerno suha 322.50—325 Din, laplatska fko. meja ocarinjena 325—327.50 Din, ječmen baranjski pivovarniški 345—347.50 Din, bački ozimni 330—332.50 Din, oves bački 305—310 Din.

g **Tržišče z jajci.** Cene jajcem so po praznikih znatno padle in je sedaj nakupna cena okrog 95 para do 1 Din. Na inozemskih tržiščih so cene ravnotako nazadovale in ni v tem pogledu mogoča sprememba na višje, ker pritiskata Poljska in Rusija s svojim blagom.

g **Kože in usnje.** Pri zadnji dražbi kož v Zagrebu, ki ga je priredilo Zagrebško mesarsko društvo, je bilo postavljenih na dražbo dva in pol vagona telečjih kož. Telečje kože so bile prodane po 26 Din (brez soli), goveje kože se pa niso vnovčile, ker so bile ponujene cene prenizke. Šele osem dni pozneje so se te kože prodale po 17 Din kg, kar pomenja v zadnjem času najnižjo ceno.

g **Cena bakru se zopet dvigala.** Mednarodni kartel za baker je ponovno dvignil ceno temu blagu in sicer na 24 in tri osmine centa za funt postavljen na ladjo v evropski luki. V nekaj mesecih se je torej cena dvignila za nad 60 odstotkov. To povišanje je hudo prizadelo predvsem vinogradnike, ki bodo morali letos galico mnogo dražje plačati nego prejšnja leta, pa tudi kovinsko in elektrotehnično industrijo, ki ji je težko kalkulirati cene za razne bakrene predmete.

Živina.

g **Ljubljanski živinski sejem.** Dne 3. t. m. je bilo na živinski sejem v Ljubljani prignanih 218 konj, 75 volov, 47 krav, 11 telet in 328 prašičkov za rejo; prodanih je bilo 85 konj, 40 volov, 24 krav, 7 telet in 260 prašičkov. Sejem je bil zelo živahen; razvijala se je predvsem kup-

čija s prašički in konji. Nekaj konj je bilo kupljenih za Italijo. Cene so ostale trdne ter so znašale kakor pri zadnjem sejmu za kg žive teže: voli debeli 10.50 Din, poldebeli 9.50 Din, vprežni 8.50 Din, krave debele 5 do 6.50 Din, krave klobasarice 3—4.50 Din, teleta po 12—13 Din.

g **Mariborski živinski sejem.** Dogon živine na poslednji živinski sejem v Mariboru je znašal: 16 konj, 13 bikov, 170 volov, 266 krav in 14 telet, skupaj 479 glav. Od teh je bilo prodanih 313 glav, med njimi za izvoz v Italijo 61 glav, v Avstrijo 46 glav. Cene za kg žive teže so bile: voli 5.75—8.50 Din, biki za klanje 6—8 Din, krave 3.50—8.50 Din, mlada živina 6—8 Din. Meso volovsko 10—18 Din, telečje 15—22.50 Din, sveže svinjsko 15—27.50 Din za kg.

g **Živinski sejem v Ptujju.** Na zadnji ptujski sejem je bilo prignanih 539 glav goveje živine in sicer 263 krav, 87 telic, 114 volov, 51 juncev, 24 bikov in 130 konj, ki so se plačevali: krave 3.50—7 Din, telice 6.50—10 Din, voli 8—10 Din, junci 7—8.50 Din, biki 7—8.50 Din za kg žive teže; konji 500—6000 Din komad. Prodanih je bilo 214 glav goveje živine in 48 konj. — Na prašičjem sejmu je bilo 347 prašičev, ki so se prodajali po 10—14.25 Din za kg žive teže. Za pujske se je dosegla cena od 150—300 Din za komad. Prodanih je bilo 65 glav.

Razno.

g **Sadjarski odbor za okraj Radovljica** priredi tekom meseca aprila in maja t. l. pet celodnevni poučnih tečajev za precepljanje in oskrbovanje sadnega drevja, in sicer: Dne 14. aprila v Gozdu pri Kranjski gori v hiši št. 14. Dne 21. aprila na Smrkuču pri Breznici pri Janezu Zupanu št. 39. Dne 25. aprila v Nomenju v Bohinju v tamkajšnji šoli. Dne 28. aprila na Češnjici v Bohinju v sirarni in 5. maja t. l. pri Sv. Križu nad Jesenicami v šoli. Podajal se bo naj-

potrebnejši teoretični in praktični pouk iz sadjarstva. Vabijo se vsi zainteresirani, posebno pa mlajši posestniki in mladeniči k obilni udeležbi. Priporoča pa se, da prinese vsak udeleženeč s seboj cepilno orodje, oziroma vsaj oster nož. Vsak tečaj prične ob osmih predpoldne. — Sadjarski odbor za okraj Radovljica.

g Tobačni izvleček. Uprava monopola bo letos oddajala tobačni izvleček po sledeči ceni: v sodih po 5 Din za 1 kg, v kantah po 6 Din za 1 kg brez ambalaže. Tobačni izvleček bo mogoče v Sloveniji dobiti pri monopolskem skladišču v Ljubljani. Ministrstvo za kmetijstvo in Srbsko poljedelsko društvo dobita brezplačno na razpolago po 500 kg tobačnega izvlečka v sodih za propagando iz izvlečka. Tobačna tovarna v Ljubljani bo izdelovala, če bo potrebno, tobačni izvleček tudi za rezerve in monopolska uprava bo reklamirala po lokalnih strokovnih časopisih tobačni izvleček. Sadjarje opozarjamo na to ceneno sredstvo za pokončavanje listnih uši.

g Privilegirana Agrarna banka. Kmetijsko ministrstvo je pripravilo zakonski načrt in ukrenilo vse potrebno za ustanovitev Privilegirane agrarne banke, ki bo omogočila cenen kmetijski kredit in olajšala sedanje kreditne obveznosti kmetov. Banka se bo ustanovila kot delniška družba z glavnico od 300 milijonov Din, ki bi se pa pozneje povečala na eno milijardo dinarjev. Država bi jamčila delničarjem najmanjšo dividendo, vlagateljem pa sigurnost vlog. Verjetno je, da bo nova banka prevzela tudi posle pri likvidaciji agrarne reforme. Banka bo oproščena takster bo imela kakor Državna hipotekarna banka pravico izvršiti eksekucije za plačilo terjatev brez sodnega odloka. Prevzela bo tudi vse posle Direkcije za kmetijski kredit.

g Menična sposobnost kmetovalcev v Srbiji. Po srbskem trgovskem zakonu kmetovalci nimajo me-

nične sposobnosti. Kmetovalčev podpis na menici je brez vrednosti. Z novim meničnim zakonom, ki bo stopil v veljavo šele koncem leta, je ta menična nesposobnost ukinjena. Belgrajsko društvo bank je mnenja, da bi se to moralo takoj izvesti, češ, da bi se kmetovalcem v Srbiji na ta način omogočilo zadolževanje pri bankah, kjer je kredit cenejši nego pri raznih oderuhih, »zelenaših« kakor jim pravijo. Zadrug in posojilnic imajo itak malo, zato bi bila ta odredba vsaj en korak naprej, četudi je znano, da banke v Srbiji prav malo zastajajo za oderuhi.

g Semena in plugi oproščeni uvozne carine. Kmetijski minister je predlagal ministrskemu svetu ukinitve uvoznih carin na deteljno seme vseh vrst, dalje seme moharja, grahorice in trav za čas do 31. julija 1929. leta, s katerim dnem zopet stopa v veljavo avtonomna minimalna tarifa od 10 Din na deteljno seme in od 15 Din na ostala semena. (Pripomniti je, da je taka oprostitve uvozne carine za letos brez vsake veljave, ker je vse potrebno seme že uvoženo.) — Po sklepu ministrskega sveta se tudi oprostitve uvozne carine na plugje, ki je veljala do 31. marca t. l., podaljša do 30. septembra t. l. Po tej dobi stopi zopet v veljavo carina od 40 Din (v zlatu) za 100 kg plugove teže. — V trgovinskem ministrstvu se pa proučuje vprašanje ukinjenja odnosno zvišanja uvozne carine na razne druge kmetijske stroje in na umetna gnojila v zvezi s splošno industrijsko politiko in z delovnim programom vlade.

g Mednarodni urad za vino. V Parizu se je leta 1924. ustanovil mednarodni urad za vino, ki ima te naloge: 1. Na podlagi znanstvenih ugotovitev opozarja na bigienske lastnosti vina in propagira konzum vina; 2. brani vinogradniške interese in popravlja pogoje mednarodnega vinskega trga; 3. dostavlja vladam med-

narodne konvencije glede vinskih analiz; 4. stavlja vladam predloge za zaščito porekla vina, za čistost in avtentičnost pridelka do prodaje, za boj proti ponarejanju vina, proti ne- lojalni konkurenci ter za razvijanje vinske trgovine. — Mednarodni urad je ustanova raznih držav, h kateremu so takoj pristopile Francija, Italija, Grčija, Madjarska, Španija, Luksemburg, Portugalska in Tunis.

Narodna enciklopedija SHS

S 35 b zvezkom je dokončana IV. in zadnja knjiga Narodne enciklopedije Srbov, Hrvatov in Slovencev, urejevane po univerzitetnem profesorju St. Stanojeviću v Beogradu. Ta izdaja je monumentalno delo, ki je največje te vrste pri nas. Vseh snopičev je bilo 40, ki so danes vezani v štiri debele knjige, vsak z nad 1000 strani. V tem delu je nakopičenega ogromnega materiala iz zgodovine in kulture, politike in gospodarstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, zato bo ta knjiga nujno potrebna vsem znanstvenim delavcem, pa tudi drugim izobražencem ter javnim knjižnicam, kajti iz nje bo lahko vsak črpal potrebno snov, ne da bi mu bilo treba proučevati razne knjige. Kdor se bo pa hotel poglobiti v kako vprašanje, ta bo našel v tej enciklopediji vse potrebne vire za svoj študij.

Prof. St. Stanojević, ki je uredil ves znanstveni material, si je s tem delom stekel nevenljivih zaslug na polju vseobče izobrazbe. Njegov trud vemo ceniti šele tedaj, ko čitamo, da je tu sodelovalo 146 znanstvenikov, umetnikov, visokih uradnikov in drugih odličnih osebnosti. Med njimi je bilo 80 Srbov, 45 Hrvatov in 21 Slovencev, ki so vsi prispevali s svojim bogatim znanjem k izgraditvi te zbirke.

Vzlic velikemu pomenu, ki ga ima ta enciklopedija za našo kulturo, je vendar naletelo na razna nasprot-

stva in večkrat neopravičene kritike, ki so ovirale urednika pri njegovem poslu. Da na vse to odgovori, je prof. Stanojević ob koncu dela podal pod naslovom »pogovor« kratek opis vseh težkoč in kritik, na katere je naletel tekom urejevanja tega spisa. Res je, da ne obsega vsega, kar bi si posamezniki želeli, morda je tudi marsikaj notri, kar bi tja ne spadalo, vendar to ne zmanjša vrednosti enciklopedije. V dodatnih zvezkih bo pač dana prilika, da se marsikaj izpopolni in popravi, kar je potrebno. V splošnem se pa to delo lahko vsakemu toplo priporoča.

O čudoviti cerkvici.

Dolgo pred tistim časom, ko so prišli sovražniki v našo deželo, je v naši vasi kaj čudno izgledalo. Ljudje so imeli preveč sreče in preveč miru. In preveč denarja so imeli. Greh pa je kakor slab vzduh ležal nad vasjo in je okuževal zrak v vsej okolici ter odgnal vse dobre duhove iz bližnje in daljnje okolice. Le cerkvica, ki je takrat stala še sredi vasi, je še ostala, da obvaruje Gospoda Boga in pri- drži angele, ki mu pojo večni »svet, svet« pred tabernaklom.

Stari zvonik je molel svojo glavo visoko gori v čist in svež zrak, ki je prihajal sem od gozda, pa končno je tudi njega prevzel gnus, ki mu je zletel po kosteh prav do petá. In križi in kameni na pokopališču so bili tudi že siti hudega smrada.

Nekoč, ob žegnanju je bilo, ko navadno pride še do večje nezmer- nosti kot po navadi, pa pravi zvonik nagrobnim kamenom: »Otroci, ali ste zbujeni? Poslušajte, kaj sem si v tej nemirni noči brez spanja zamislil. Od prastarih časov že stojim na svo- jem mestu; noben vojak ne stoji tako zvesto na straži. Nobenemu viharju se nisem umaknil, ne bliska, ne gro- ma se nisem bal. Pa, česar niso zmog- gli ti mogočnjaki, bodo dosegli pra- šiči z umazanostjo. Tega ne prene- sem več, te gnilobe. Zato vstanite,

da gremo od tod! Le hitro izvlecite svoje noge in nožice iz zemlje, saj ne bo težko! Glejte, jaz imam svoje stare škornje že zunaj!»

Križi in kameni so mu zdihovalje odgovorili: »Tudi nas harmonika ni pustila, da bi spali, in smrad, ki prihaja iz mnogih hiš, nam jemlje sapo. Radi gremo s teboj v lepši in boljši kraj. — Au, le noge so nam tako trde od stanja, pa gremo, že gremo. Bolje pri lisicah in pri sovah v gozdu kot pa v tem močvirju!«

In odšli so po gričku navzdol.

Tako globoko je sinoči uspavala pijača in ples vse vaščane, da nihče ni opazil, kako cerkvena odhaja.

Zjutraj ob štirih pa je šel Miklavž, ki je bil mežnar in nočni čuvaj ob enem, dan zvonit. Tudi on je prejšnji večer in ponoči malo preveč pogledal v kozarec, saj ko se je v to ali ono gostilno prikazal, mu je od vseh miz zadonelo prijazno vabilo na uho: »Miklavž, pojti pit!« Seveda se ni branil, zato so mu pa zdaj oči kar trnjeve in ne more jih držati odprtih. No, pa to kratko pot do cerkve najde tudi mižé. Kar v nogah že čuti, kdaj je tam. O in kolikokrat je šel to pot v devet in štiridesetih letih! Zato mu tudi danes ni bilo treba gledati, četudi je noč.

Tu. Tisti občutek v nogah mu pravi, da je na cilju. Izvleče ključ in ga vtakne v — zrak namesto v luknjo in bi bil skoro padel naprej, ker se je nagnil, da bi ključ bolje vtaknil.

»Hudirja, kaj je pa to? V devet in štiridesetih letih se mi ni kaj takega zgodilo!« je prestrašen vzkliknil. Pomel si je oči in jih do kraja odprl, pa ni videl ne samo luknje ne, ampak sploh tudi — cerkve ne. Pa se je zasukal sam okoli sebe, pa je še ni bilo. »Sv. Mihael, sv. Barbara, sv. Jurij,« zavpije, »cerkev je zginila!«

Zdaj se je domislil na trobento, ki mu še od ponoči visi ob strani, in je zatrobil vanjo, kakor ob največjem ognju, enkrat, dvakrat, trikrat.

Naenkrat so bila vsa okna polna

glav in kap, in glav in kopic, vrata so se odpirala in vse oči so iskale krog in krog žarenje ognja. Pa nič in zopet nič, le tam na vzhodu je v daljavi žarelo nebo. Toda cerkve ni bilo nikjer in kjer je stala, od tam je pihal hladen jutranji veter. Pa tudi pokopališče z vsemi spomeniki je zginilo. Drug drugega so povpraševali, če je res in drug drugemu so prikimali in niso in niso mogli verjeti.

Med vsemi, ki so strme gledali, kaj se je zgodilo, je bil tudi otrok v sami srajčki, z zlatimi koderčki, ves razkuštran, ki mu je pred kratkim umrla mamica. Ko je le-ta zagledal grozno praznoto tam, kjer je bil malo prej še mamin grob, je bridko zajokal, kakor da bi mu bil kdo vdručič mamo ukradel. Z rokico je pokazal proti gozdu in jokal, milo jokal.

In glej, vseh oči so se obrnile v tisto stran in so videli, da tam koraka cerkvena z zvonikom in okoli nje koracajo križi in kameni s pokopališča, kakor ovca s svojimi jaženčki.

Še par korakov in gozd jih bo objel. Tedaj zajoka otročiček na ves glas, poklekne na gola kolena, dvigne roke proti gozdu in zakliče na ves glas: »Mamica, mamica, ostani tu, ne zapusti svojega otroka!«

Takrat se je mamica dvignila iz groba in je padla pred odhajajočo cerkvijo na kolena: »Usmiljenje, cerkev, ostani! Mati prosí, saj si tudi ti mati! Ostani pri svojih ljudeh v vasi, da tudi moj grob ostane v bližini mojega otroka!«

In začudilo se je zidovje cerkve in kameni so obstali in vsi so gledali nazaj in so videli otroka v sami srajčki, ki je še stal sredi ceste. Vsi skupaj so obstali in niso šli ne naprej, ne nazaj. »Kajti eno kazeno pa morajo imeti lahkomišelní vaščani!« tako so rekli.

Od tedaj morajo vaščani hoditi dolgo pot do cerkve daleč ven iz vasi.